

Hiskian tunneli – Jerusalemin arkeologian ”suurin” (pisin) löytö

Yksi merkittävimmistä Jerusalemin arkeologian löydöistä on tunnettu jo yli sadan vuoden ajan. Vuonna 1838 Edward Robinson teki Gihonin lähteestä alkavasta tunnelista ensimmäisiä tutkimuksia. Kyseessä on pitkä tunneli, joka johtaa vettä kaupungin sisäpuolelle. Myöhemmin vuonna 1880 tunnelin lävitse kävellyt nuori poika löysi piirtokirjoituksen, jossa selitettiin työn valmistumista.

Vesitunneli, joka johtaa vesi Kidroninlaaksossa sijaitsevasta lähteestä kaupunkiin, ulottuu Daavidin kaupungin muurien sisäpuolelle, Siloan vesialtaaseen. Lähteestä kulki kyllä muutenkin laaksoa pitkin kanava niin kutsutulle ”vanhalle altaalle”, mutta se oli avokanava. Uusi salainen ”vesijohto” oli välttämätön turvatoimi sotatilanteessa, jossa kaupunki saattaa olla piiritettynä kuukausien ajan. Itse tunneli on kaivettu mielenkiintoisella tavalla. Kaksi kaivausryhmää on lähtenyt liikkeelle eri päistä ja tavoitteena on ollut kohdata keskellä ja näin yhdistää tunnelit. Tämä on myös onnistunut, ja siitä kertoo tunneliin tehty piirtokirjoitus. Kalliosta löytynyt teksti kuuluu seuraavasti:

”Ja tällä tavalla tunnelin kaivaukset saatettiin päätökseen: Kun [... kivenhakkaajat iskivät?] hakuillaan, kummatkin kaivausryhmät kulkien toisiaan kohti, ja kun vielä oli kolme kyynärää jäljellä, voitiin kuulla äänet, joilla miehet kutsuivat toisiaan, koska ääni voimistui oikealla puolella [ja vasemmalla puolella?]. Sinä päivänä, jolloin kallio murrettiin, kivenhakkaajat iskivät toistensa suuntaan ja hakut osuivat toisiinsa, ja vesi virtasi lähteestä altaaseen [...].”

Antiikin ajan rakennustaidon mestarinäytteenä pidettävä tunneli on vajaan metrin levyinen, kaapeimmillaan noin puoli metriä, mutta korkeutta on melkein pari metriä. Tunneli ei kulje suoraan, vaan tekee laajan s-mutkan. Sen kokonaispituus on 534 metriä (suora reitti olisi kolmanneksen lyhyempi). Tunneli viettää altaaseen päin siten, että virtaus on sopiva. Antiikin ajan tason mittaamiseen liittyvät välineet ovat riittäneet siihen, että kaltevuus on saatu kohdalleen. Erityisen merkille pantavaa on, että kahden ryhmän kohtaaminen ei synnyttänyt tunneliin merkittävää kynnystä. Äänet ovat kuuluneet riittävästi kallion läpi, jotta tekijät ovat pystyneet suuntaamaan kaivamista sen avulla.

Gihonin lähteelle oli kuitenkin myös muita salaisia kulkuteitä. Ilmeisesti jo jebusilaiset olivat rakentaneet valmiita luolia hyväksi käyttäen pitkän tunnelin ja kuilun, jota pitkin pääsi ylhäältä kaupungista lähteen lähelle (toisen tulkinnan mukaan kaikki tunnelit ovat israelilaiselta ajalta). Charles Warren löysi tämän salatien vuonna 1867 tutkiessaan Hiskia tunnelia. ”Warrenin kuiluna” tunnettu tunneli laskeutuu vanhan kaupungin muurien sisäpuolelta vähitellen kohti lähdeä, ja suurin osa käytävästä on porrastettu. Tunnelin lopussa on kuitenkin pitkä pystysuora kuilu, joka päättyy alhaalla siihen kaivantoon, josta Hiskian tunnelia on myöhemmin jatkettu. Vettä on nostettu altaasta saaveilla ja kannettu kaupunkiin.

Hiskian tunneli on siten osa vanhimman kaupungin vesihuoltojärjestelmää. Sen ajoittaminen erottaa sen jebusilaisten järjestelmästä. Edellä mainittu piirtokirjoitus sijaitsi vain noin kymmenen metriä Siloan altaan sisäänkäynnistä. Se on säilynyt siten, että teksti hakattiin irti jo vuonna 1890 ja siirrettiin Istanbulin kansalliseen museoon, jossa se on nähtävillä.

Historiallinen merkitys

1. Piirtokirjoituksen teksti voidaan ajoittaa kielen ja kirjoitustyylin perusteella 700-luvulle. Tämä on puhtaasti lingvistinen peruste.

2. Tutkijoiden yleisen käsityksen mukaan kuningas Hiskia on rakennuttanut vesitunnelin hieman ennen vuotta 701 eKr. Tunneli on tehty poliittisesti epävakaisena aikana kuninkaan ilmeisesti ennakoidessa Sanheribin sotatoimia.

”Kun Hiskia näki, että Sanheribin tarkoituksena oli hyökätä Jerusalemiä vastaan, hän esitti johtomiehille ja sotapäälliköille, että kaupungin ulkopuolella olevat vesilähteet olisi peitettävä näkyvistä. Hänen ajatuksensa sai kannatusta. Paljon kansaa tuli koolle, ja kaikki lähteet peitettiin ja pääsy maan alla virtaavalle puroille tukittiin.” (2. Aik. 32:2-4)

Tämä rakennuttajan maine on säilynyt myös toisessa traditiossa, joka on tallennettu samaan lukuun. ”Juuri Hiskia myös sulki Gihonin lähteen ylemmän juoksun ja johti sen maan alta Daavidin kaupungin länsipuolelle.” (2. Aik. 32:30). Kuningasten kirjassa todetaan sama: ”hän rakensi vesialtaan ja tunnelikanavan ja johti veden kaupunkiin” (2. Kun. 20:20). Vielä Sirakin kirjassa todetaan sama (seuraavassa teksti hepreankielisen Sirakin tekstin mukaan): ”Hiskia vahvisti kaupunkiaan ja johti veden virtaamaan sen keskelle, pronssisin työkaluin hän puhkaisi kalliot ja patosi vuorelle vesialtaan [kreikankielinen versio: vesialtaita].” (Sirak 48:17).

3. Mitään kilpailevia, tunnelin syntyä selittäviä antiikin lähteitä tai tekstejä ei ole (joissa esimerkiksi esitettäisiin rakentajien olevan kanaanilaisia tai syntyä selitettäisiin kanaanilaisten käyttämällä murteella).

4. Näiden seikkojen perusteella Hiskian tunnelia voidaan pitää Jerusalemin alueen suurimpana yksittäisenä arkeologisena löytönä. Sen erityispiirteenä on, että tunnelin rakennustyöt voidaan ajoittaa tarkasti aikaan ennen Sanheribin hyökkäystä. Tämän löydön kanssa voivat kilpailla vain Daavidin palatsin kaivaukset Ofel-kukkulalla. Nuo kaivaukset ovat kuitenkin vasta alussa, eikä löydön koko mittavuutta pystytä tässä vaiheessa arvioimaan.

30.9.2013/TE